

İLKÖĞRETİM 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYO EKONOMİK DÜZEYLERİ İLE DEĞERLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ

Yrd. Doç. Dr. İsmail GELEN

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

Yrd. Doç. Dr. Ali YILMAZ

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

Mehmet KURTULMUŞ

Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Özet

Bu araştırmada, "ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin sosyo ekonomik düzeyleri ile sosyal bilgiler dersinde kazandıkları değerleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi" amaçlanmıştır. Araştırma korelasyonel bir çalışma olup, Hatay il merkezinde bulunan 32 ilköğretim okulu arasından rastgele örneklemeye metodu ile seçilen 5 ilköğretim okulunda öğrenim gören 140 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanması amacıyla, 36 maddeden oluşan likert tipi bir anket formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde korelasyonel istatistik tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin sosyo ekonomik düzeyleri ile değer kazanım düzeyleri arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki tespit edilmiştir. Bu sonuç doğrultusunda, araştırma kapsamında bulunan değerlerin kazandırılması sürecinde, öğrencilerin değerleri edinmeleri bakımından sosyo ekonomik düzeylerinden çok süreçle ilişkisi olan diğer faktörlerin göz önünde bulundurulması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Değer, değer kazandırma süreci, sosyo-ekonomik düzey, sosyal bilgiler

THE DESCRIPTION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE SOCIO-ECONOMICAL GRADES AND THEIR VALUES IN SOCIAL STUDIES LESSON OF THE PRIMARY SCHOOL STUDENTS IN THE 5th GRADES

Abstract

In this research, we intend to assign the specification of the relationship between the socio-economical grades and their values in social studies lesson of the primary school students in the 5th grades. This research is a correlative work and carries out on 140 students from five different schools in Hatay city center who are chosen by randomly exemplification method. For the purpose of collecting the data it is used a type of likert questionnaire of which consist 36 items. For the analysis of data the technique of statistics correlation is used. At the end of the research it is identified a positive-directional-slight relationship between the socio-economic grades of the students and their valuation of the obtainment grades. According this to this result, at the process of the obtainment of the valuation which is at the extent of the research, with the regard of the students' obtainment of the valuation, considering the different factors which are relevant to the process is more important than socio-economical grades.

Key Words: Value, the process of the obtainment of the valuation, socio-economical grades, social studies

Giriş

Aile, toplum ve okulun temel insani değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek gibi önemli bir görevi bulunmaktadır. Milli eğitimin genel ve özel amaçlarına bakıldığında, toplum olarak bu görevleri benimsemiş olduğumuz görülür. Okul sadece ders programlarının öğretildiği yer olarak düşünülmemiş; aynı zamanda iyi bir insan olma, kendine ve başkasına saygılı fert olma gibi birçok değer öğretildiği yer olarak belirlenmiştir. Bu bakış açısından hareketle, okulların temel iki amacından bahsetmek yanlış olmaz. Bunlar: Akademik açıdan başarılı ve temel değerleri benimsemiş bireylerin yetiştirilmesidir (Ekşi, 2003: 79). Lickona'da (1991) okulun eğitimdeki rolünü açıklarken, aynı yönde görüş belirtmiş olup, okulun bireylerin karakterini inşa etmek gibi sorumluluğu olduğunu ifade etmiştir.

Değerlerin zaman içinde farklı sosyal gruplar arasında değişim göstermeleri ve bir örgütün ve toplumun kendine özgü değerlerinin olması, bir başka örgütün veya toplumun da aynı değerlere sahip olmasını gerektirmediği için (Turan ve Aktan, 2008: 231), toplumların farklı değerlere sahip olması birçok problemlere neden olabilir. Bu bakımdan toplumların veya küçük çapta toplulukların ortak değerlere sahip olması gerekmektedir. Örneğin, Türk toplumunda misafire ikramı kabul ettirmek için ısrarlı davranılırken, başka bir toplumda bu geçerli olmayabilir. Bunun sonucunda ısrar etmeyen ev sahibine Türk toplumunda yadırganır bir gözle bakılabilir. Dolayısıyla, toplumların kendilerine özgü değerlerin yanı sıra, evrensel değerler bakımından da bireylerini yetiştirmeleri önem arz etmektedir.

Okul öncesi dönemde değerler eğitimi düzenli ve sistemli bir program dahilinde olmadığında çocukta hangi temel değerlerin nasıl geliştiğini anlamak oldukça zordur. Bu yüzden çocukların değerlerinde farklıklar oluşmaktadır. Bu değerler okul yoluyla toplumun ortak değerleri ile bütünleştirilmezse, ileriki dönemlerde toplumun değerinden ziyade bireylerin değerleri ön plana çıkar. Gelecekte çocuğun kişiliğini oluşturacak değerlerin özellikle temel değerlerin yanlış gelişmesine ne ailelerin ne de eğitimcilerin fırsat vermemesi için (Uyanık, 2006; 16) değerler eğitiminin bir program dahilinde ele alınması gerekmektedir (Suh ve Traiger, 1999: 726; Halstead ve Taylor, 2000; Arweck ve Nesbitt, 2004: 245). Bu bağlamda, programı daha işler hale getirmek amacıyla okulda değerlerle ilişki içerisinde bulunan unsurların tespit edilmesi önem arz etmektedir.

Sosyal bilgiler dersi bir yandan sosyal beceri ve değerleri, öte yandan da içeri içeriği öğretmeye çalışır. Bu nedenle sosyal bilgiler ders kitaplarında değerler eğitimi ve kazandırılması düşünülen beceriler bölümleri vardır (Bacanlı, 1999: 30). Bu bölümler öğrencilerin sosyal yönüne hitap eden duyuşsal kazanımların işlendiği bölümlerdir. Sosyal bilgiler programı içerdiği bu bölümlerle öğrenciyi toplumsal hayata hazırlar. Toplumda en azından evrensel ortak değerleri kazandırmaya çalışır. Bu sebeple, sosyal bilgiler dersi diğer derslere nazaran daha çok hayatla ilişkilidir.

İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyo Ekonomik Düzeyleri ile Değerleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi

Sosyal eğitimin amacı yalnızca geçmişten günümüze, bulunulan yerden tüm dünyayı kapsayacak şekilde insanları ve sosyal çevreleriyle etkileşimlerini anlama olamaz. Kendine ve çevresine karşı gerekli değerlerle donatılmamış bireyler, bilgilerini insanlığın ve çevrenin yararına olmayan eylemlerde kullanabilirler (Doğanay, 1999: 257). Bu bağlamda, 2004 yılında yenilenen ilköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler programına öğrencilerin kendileri ve çevreleriyle barışık, uyumlu ve sağlıklı bir şekilde etkileşim kurabilmeleri ve toplumun birlik ve devamını sağlamak amacıyla, değerler eğitimi eklenmiştir (2004: 94). Bu değerler sorumluluk, estetik, doğal çevreye duyarlılık, çalışkanlık, akademik dürüstlük, dayanışma, adil olma, istiklal marşı ve bayrağa saygı ve tarihsel mirasa sahiplik olarak belirlenmiştir.

Sosyal bir varlık olan insanın topluma uyumu, yaşamayı sevmesi, iş hayatındaki tutumu, ailesiyle yaşamı gibi birçok yerde değerler ön plandadır. Değerler toplum yapısının sıhhatli olmasında, bireyin günlük yaşamının devamında ve bireyi sosyal ilişkiye mecbur kılan tüm ortamlarda etkindir (Uyanık, 2006: 15). Bu açıdan sosyal bilgiler dersinde kazandırılmaya çalışılan değerlerin aslında hayatımızın ayrılmaz bir parçası olduğu açıkça görülür.

Sonuç olarak değerler eğitimi hem toplumlar hem de bireyler için önemlidir. Doğanay'ın (2006: 256) da vurguladığı gibi, değerler açısından olgunlaşmamış bireyler, yalnızca çevrelerine değil, kendilerine ve diğer insanlara karşı da olumsuz eylemlerde bulunabilmektedir. Bu yüzden sosyal bilgiler eğitiminin bir parçası olarak değerler eğitiminin öneminin ve gereğinin anlaşılması gerekmektedir.

Değerler eğitimi yapılırken bu süreçle ilişki içerisinde olan faktörlerin tespit edilmesi gerekmektedir. Bu durumun tespit edilmesi değerler eğitimi daha başarılı kılabilir. Bu bağlamda öğrencilerin değerleri ile SED'leri arasındaki ilişkiyi belirleyen bir araştırma gereksinimi doğmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin sosyo ekonomik durumları ile sosyal bilgiler dersinde kazandıkları değerleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır. Bu sorular;

1. Öğrencilerin sosyo ekonomik durumları ile sosyal bilgiler dersinde kazandıkları "dayanışma" değeri arasındaki ilişki nedir?
2. Öğrencilerin sosyo ekonomik durumları ile sosyal bilgiler dersinde kazandıkları "İstiklal Marşı ve bayrağa saygı" değeri arasındaki ilişki nedir?
3. Öğrencilerin sosyo ekonomik durumları ile sosyal bilgiler dersinde kazandıkları "akademik dürüstlük" değeri arasındaki ilişki nedir?
4. Öğrencilerin sosyo ekonomik durumları ile sosyal bilgiler dersinde kazandıkları "adil olma" değeri arasındaki ilişki nedir?

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma sosyal bilgiler dersi ve bu dersin üç ünitesiyle sınırlandırılmıştır. Dolayısıyla bu üç ünite içerisinde yer alan “dayanışma, akademik dürüstlük, adil olma, İstiklal Marşı ve bayrağa saygı” değerleri araştırma kapsamına alınmıştır.

Yöntem

Bu bölümde, araştırmanın yöntemi, evreni, örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının geliştirilmesi ve araştırma verilerin analizinin nasıl yapıldığı açıklanmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma tarama modelinde ilişkisel ve korelasyonel bir çalışmadır. Bu model değişkenler arası ilişkiyi ve -varsa- bu ilişkinin derecesini ölçmek için (Kalaycı, 2008) kullanılmıştır.

Evren ve Örnekleme

Araştırmanın çalışma evrenini Hatay ilinin merkez ilçesinde bulunan ilköğretim 5. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, seçkisiz (random) örnekleme yöntemlerinden basit seçkisiz örnekleme yöntemi (Büyükoztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2008) ile Hatay merkez ilçede bulunan 32 ilköğretim okulu arasından rastgele seçilen 5 ilköğretim okulunda öğrenim gören 140 öğrenci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın amacına uygun olarak 43 sorudan oluşan 3'lü likert tipi bir anket taslağı oluşturulmuştur. Bu taslak ilk olarak, uzman görüşleri doğrultusunda düzenlenmiştir. Uzmanlarca düzeltilen bu taslak, araştırmanın yapıldığı okulların dışında kalan üç ilköğretim okulundan 210 kişilik öğrenci grubuna uygulanmıştır. Bu aşamadan sonra, faktör analizi yapılmış ve faktör yükü .40 altında olan maddeler ölçekten çıkartılmıştır (Çıkartılan maddeler: 4, 16, 18, 21, 37, 40, 41). Elde edilen faktörler toplam varyansın %65'ini açıklamaktadır. Bu aşamadan sonra, 36 maddeden oluşan ölçeğe son hali verilmiştir. Faktör analizi sonuçlarının değerlendirilmesinde ölçekte yer alan maddelerin faktör yükü değerlerinin ,30 veya daha yüksek olması önerildiği için (Kerlinger, 1973: 88) faktör yükü ,40'ın altında kalan maddeler ölçekten çıkartılmıştır. Ayrıca kapsam geçerliğinin sağlanması için belirtke tablosundan yararlanılmıştır. Elde edilen faktörler ile bu faktörleri oluşturan ölçek maddeleri Tablo 1'de verilmiştir.

İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyo Ekonomik Düzeyleri ile Değerleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi

Tablo 1: Ölçeğin maddelerine ilişkin dağılımını gösteren belirtke tablosu

Ölçek Boyutları	Maddeler
İstiklal Marşı ve bayrağa Saygı	3, 10, 11, 16, 17, 23, 24, 31, 32
Dayanışma	4, 5, 12, 13, 18, 25, 26, 33, 34
Akademik Dürüstlük	6, 7, 14, 19, 20, 27, 28, 35, 36
Adil Olma	1, 2, 8, 9, 15, 21, 22, 29, 30

Ölçeğin iç tutarlılık Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,86 bulunmuştur. Bu değer bize ölçeğin 'Yüksek Derecede Güvenilir' (Kalaycı, 2008: 405) olduğunu göstermektedir.

Araştırma kapsamına alınan ilköğretim okulu sekizinci sınıf öğrencilerinin sosyo-ekonomik düzeylerini (SED) belirlemede Bacanlı (1995:106) tarafından geliştirilmiş olan SED ölçeği yeniden düzenlenerek kullanılmıştır. Ölçeğin sosyo- ekonomik düzeyle maddelerin toplam puanları arasında korelasyon katsayısı $r=0.91$, Sosyokültürel düzeyle madde toplam puanları arasındaki korelasyon $r=0.75$ ve sahip oluna eşya hesaba katılmadığında ise Croanbach alpha iç tutarlılık katsayısı 0.82 bulunmuştur. Ölçekte yer alan bazı maddeler araştırmanın amacına göre değiştirilmiş ve düzenlenmiştir. Örneğin, evin ısıtma düzenine 'klima' eklenmiştir. Araştırma amacında alt, orta ve üst sosyo ekonomik düzeye sahip öğrencilerle ilgili bir araştırma hedefi olmadığı için SED ölçeği toplam aritmetik ortalama puanları ölçüt olarak kullanılmıştır.

Veriler bilgisayara aktarılırken "Katılıyorum" 3, "Kararsızım" 2, "Katılmıyorum" 1 şeklinde puanlanmıştır. Olumsuz ifadeler ise "Katılıyorum" 1, "Kararsızım" 2, "Katılmıyorum" 3 olacak şekilde kodlanmıştır.

Verilen Analizi

Verilerin analizinde güvenilirlik analizi, tanımlayıcı istatistik teknikleri kullanılmıştır. Dağılımın normal olması ve değişkenlerin sürekli olması nedeniyle de pearson korelasyon katsayısı kullanılmış ve verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgular verilmiştir. Elde edilen bulgulara dayalı olarak açıklama ve yorumlar yapılmıştır. Bulgular alt amaçlara yönelik değerlendirilmiştir.

1- Birinci Alt Amaca Yönelik Bulgular

Öğrencilerin sosyo ekonomik durumları ile sosyal bilgiler dersinde kazandıkları “Dayanışma” değeri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla korelasyon analizi yapılmış ve elde edilen veriler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Öğrencilerin sosyo ekonomik durumları ile dayanışma değeri arasında yapılan korelasyon analizi sonuçları

	SED	Dayanışma
SED	1	,03

Tablo 2 incelendiğinde, öğrencilerin sosyo ekonomik düzeylerinin dayanışma değeri ($r= ,03$) ile pozitif yönlü bir ilişkisinin olduğu görülmektedir. Bir başka deyişle, öğrencilerin sosyo ekonomik düzeylerinin dayanışma değeri ile ilişkisinin zayıf ve pozitif yönlü olduğu söylenebilir.

2- İkinci Alt Amaca Yönelik Bulgular

Öğrencilerin sosyo ekonomik durumları ile sosyal bilgiler dersinde kazandıkları “İstiklal Marşı ve bayrağa saygı” değeri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla korelasyon analizi yapılmış ve elde edilen veriler Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3: Öğrencilerin sosyo ekonomik durumları ile İstiklal Marşı ve bayrağa saygı değeri arasında yapılan korelasyon analizi sonuçları

	SED	İstiklal Marşı ve bayrağa saygı
SED	1	,01

Tablo 3 incelendiğinde, öğrencilerin sosyo ekonomik düzeylerinin ‘İstiklal Marşı ve bayrağa saygı’ değeri ($r= ,01$) ile pozitif yönlü bir ilişkisi olduğu görülmektedir. Bu sonuca bakılarak, öğrencilerin sosyo ekonomik düzeylerinin İstiklal Marşı ve bayrağa saygı değeri ile ilişkisinin zayıf olduğu söylenebilir.

3- Üçüncü Alt Amaca Yönelik Bulgular

Öğrencilerin sosyo ekonomik durumları ile sosyal bilgiler dersinde kazandıkları “Akademik Dürüstlük” değeri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla korelasyon analizi yapılmış ve elde edilen veriler Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: Öğrencilerin sosyo ekonomik durumları ile akademik dürüstlük değeri arasında yapılan korelasyon analizi sonuçları

	SED	Akademik Dürüstlük
SED	1	,04

Tablo 4 incelendiğinde, öğrencilerin sosyo ekonomik düzeylerinin akademik dürüstlük değeri ($r= ,04$) ile pozitif yönlü bir ilişkisi olduğu görülmektedir. Bu sonuca

İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyo Ekonomik Düzeyleri ile Değerleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi

bakılarak, sosyo ekonomik düzey ile akademik dürüstlük değeri arasındaki ilişkinin zayıf olduğu söylenebilir.

4- Dördüncü Alt Amaca Yönelik Bulgular

Öğrencilerin sosyo ekonomik durumları ile sosyal bilgiler dersinde kazandıkları “adil olma” değeri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla korelasyon analizi yapılmış ve elde edilen veriler Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5: Öğrencilerin sosyo ekonomik durumları ile adil olma değeri arasında yapılan korelasyon analizi sonuçları

	SED	Adil Olma
SED	1	,05

Tablo 5 incelendiğinde, öğrencilerin sosyo ekonomik düzeylerinin adil olma değeri ($r = ,05$) ile pozitif yönlü zayıf bir ilişkisi olduğu görülmektedir. Bu sonuca bakılarak, öğrencilerin sosyo ekonomik düzeylerinin adil olma değeri ile zayıf olduğu söylenebilir.

Sonuç ve Tartışma

Birinci alt amaca yönelik sonuç ve tartışma: Öğrencilerin SED’leriyle dayanışma değeri arasında zayıf, pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur (Tablo 2). Bu araştırmanın sonucu ilgili değere yönelik diğer araştırmaların sonuçlarıyla örtüşmektedir. Akbaş’ın (2004: 163) çalışmasında, öğrencilerin sosyo ekonomik düzeyleri bakımından yardımsever olma ve işbirliği değerleri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Bir başka deyişle, öğrencilerin dayanışma değeri kapsamında değerlendirilen yardımsever olma ve işbirliği gibi değerleri sosyo ekonomik düzeyin artması ya da azalmasından etkilenmemektedir. Araştırma bulgusunu destekleyen bir diğer çalışmada (Baydar, 2009: 101) ise, öğrencilerin sosyo ekonomik düzeyleri dayanışma değeri bakımından öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Bu sonuçlar değerlendirildiğinde, sosyo ekonomik düzeyin ilgili değer ile arasında ilişkinin zayıf olduğu söylenebilir.

İkinci alt amaca yönelik sonuç ve tartışma: Öğrencilerin SED’leriyle İstiklal Marşı ve bayrağa saygı değeri arasında zayıf, pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur (Tablo 3). Bu sonuç, ilgili değerle SED’in ilişkisinin çok zayıf olduğu yönünde yorumlanabilir. Aile ve çevrenin kazanılan değerleri pekiştirmede etkililiği (Akbaş, 2004: 249; Baydar, 2009: 127), ülkemizde ulusa bağlılığın bir değer olarak yaygın ve yüksek düzeyde kabul görmesi (Kağıtçıbaşı, 1972: 17) ve toplumun ilgili değeri sergilemeyen bireyleri benimsememesi (Sevinç, 2006: 198–199), öğrencilerin bu değerle okul dışında birçok yerde de (ulusal bayramlar, gösteri ve törenler gibi karşılaştığı (Kurtulmuş, 2009: 116) dikkate alınırsa, İstiklal Marşı ve bayrağa saygı değeriyle sosyo ekonomik düzey arasında ilişkinin zayıf olduğu bir bakıma anlaşılabilir. Bununla birlikte, ulusal

güvenliğin sembolü olan İstiklal Marşı ve bayrağa saygı değerinin SED'den etkilenmemesi olumlu bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Üçüncü alt amaca yönelik sonuç ve tartışma: Araştırma kapsamında bulunan öğrencilerin SED'leriyle akademik dürüstlük değeri arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki olduğu görülmektedir (Tablo 4). Bu sonuç, öğrencilerin sosyo ekonomik düzeyleri ile akademik dürüstlük düzeyleri arasında ilişkinin çok yetersiz olduğu yönünde yorumlanabilir. Karaduman'ın (1985: 81) sosyo-ekonomik düzeyi farklı üç okulda yaptığı çalışmasında da aynı yönde bulgu elde edilmiş olup, dürüstlük değeri bütün sosyo-ekonomik seviyelerde önemli bulunmuştur. Yine Akbaş'ın (2004: 191) çalışmasında da öğrencinin SED'lerinin akademik dürüstlük boyutunda ifade edilen bilimsel değerler ile arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Dördüncü alt amaca yönelik sonuç ve tartışma: Öğrencilerin SED'leriyle adil olma değeri arasında zayıf, pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur (Tablo 5). Bu sonuç, öğrencilerin sosyo ekonomik düzeyleri ile adil olma değeri arasında ilişkinin çok yetersiz olduğunu göstermektedir. Sosyo ekonomik düzeydeki farklılıkların öğrencilerin adil olma değerinin kazanımını etkilemede ayırt edici bir etken olmadığı, ancak üst sosyo-ekonomik düzey öğrencilerinin diğer öğrencilere göre değer kazanımlarının biraz daha yüksek olduğu görülmüştür (Baydar, 2009: 68). Bir diğer araştırmada (Koç, 2007) ise, ailelerin ortalama aylık kazançlarının öğrencilerin evrensel değerleri kazanım düzeyinde anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır. Bu araştırmalar doğrultusunda, öğrencilerin adil olma değer kazanım sürecinde sosyo ekonomik durumlarının yeterince etkili olmadığı söylenebilir.

Alt amaçlarla ilgili sonuçlara genel olarak bakıldığında: Ailelerin sosyo ekonomik durumunun öğrencilerin araştırmada geçen değerlerle ilişkisinin zayıf olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, ilgili alanda yapılan literatür taraması sonuçları ile araştırmanın sonuçlarının örtüştüğü de görülmüştür.

Öneriler

1. Araştırma kapsamında bulunan değerlerin kazandırılması sürecinde, öğrencilerin değerleri edinmeleri bakımından öğrencilerin sosyo ekonomik düzeylerinden ziyade sürece katkısı tespit edilen faktörlerin dikkate alınarak değer öğretiminin planlanması;
2. Alt amaçlarda verilen değerler ile SED arasında yapılacak çalışmalarda SED'in alt, orta ve üst olarak ayrılması ve bu gruplar arasında ilişkinin belirlenmesi,
3. Öğrencilerin SED'leri ile değerler arasında ilişkiyi inceleyecek çalışmaların daha geniş bir evren ve örneklem üzerinde yapılması ve farklı değişkenler bakımından (ör: Ailenin öğrenim durumu gibi) değerler arasındaki ilişkinin belirlenmesi önerilmektedir.

Kaynakça

Akbaş, O. (2004). *Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Arweck, E & Nesbitt, E. (2004). "Values education: The Development And Classroom Use Of An Educational Programme." *British Educational Research Journal* Vol. 30, No. 2.

Bacanlı, H. (1999). *Duygusal Davranış Eğitimi*. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara

Baydar, P. (2009). *İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Belirlenen Değerlerin Kazanım Düzeyleri ve Bu Süreçte Yaşanılan Soruların Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Adana.

Büyükoztürk, Ş.; Çakmak, E. K.; Akgün, Ö. K.; Karadeniz, F.; Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, PegemA Yay., Ankara

Doğanay, A. (2006). *Değerler Eğitimi*. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi (Edt: Cemil Öztürk). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Ekşi, H. (2003). "Temel İnsanî Değerlerin Kazandırılmasında Bir Yaklaşım: Karakter Eğitimi Programları." *Değerler Eğitimi Dergisi*, Cilt:1. Sayı:1. 79–96.

Halstead, J. M. ve Taylor, M. (2000). "Learning and Teaching about Values: A Review of Recent Research." *Cambridge Journal of Education*. 30, 2. p 169–202.

Kağıtçıbaşı, Ç. (1972). "Sosyal Değişmenin Psikolojik Boyutları." *Sosyal Bilimler Derneği Yayınları*, İstanbul

Kalaycı, Ş. (2008). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara. Asil yayıncılık

Karaduman, M. (1985). *15–19 Yaşlarındaki Lise Öğrencilerinin Değer Sıralaması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

Kim Suh, B., Traiger, J. (1999). "Teaching Values Through Elementary Social Studies And Literatue Curricula." *Education*." Vol:119, Issue 4. 723–727

Koç, K. (2007), *İlköğretim 7. Sınıflarda Okutulan Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Dersinde öğrenciye Kazandırılması Amaçlanan Evrensel Değerlere İlişkin Tutumlar Üzerinde öğretim Sürecinin Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ

Kurtulmuş, M. (2009). *İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değerlerin Kazandırılmasında Kullanılan Değer Analizi Yaklaşımının Etkililiğinin Belirlenmesi*.

İsmail GELEN, Ali YILMAZ, Mehmet KURTULMUŞ

Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi. Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Hatay

Lickona, T. (1991). *Educating for Character: How Our Schools Can Teach Respect and Responsibility*. Bantom books

Mentiş, A. (1997), *İlköğretim Birinci Aşama Sosyal Bilgiler Dersi Duyuşsal Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana

Sevinç, M. "Türkiye'de Bayrağa Saygısızlık Konusu" *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 62-1

Turan, S. ve Aktan, D. (2008). "Okul Hayatında Var Olan ve Olması Düşünülen Sosyal Değerler." *Bahar Dergisi*. Cilt:6 , Sayı:2